

DEVELOPMENT OF PRODUCTIVE FORCES AND REGIONAL ECONOMICS

DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-081-0-7>

РОЛЬ КЛАСТЕРІВ У ФОРМУВАННІ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ КОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕВАГ ЕКОНОМІКИ РЕГІОНУ

Паулик А. Я.

аспірант

*Мукачівського державного університету
м. Мукачево, Закарпатська область, Україна*

В світі невпинно зростає інтерес до кластерних процесів, що спрямовані на підвищення конкурентоспроможності суб'єктів економічних відносин на різних рівнях. Процеси кластеризації економіки країни та регіону здатні забезпечити впровадження інновацій, залучення інвестицій, підвищення ефективності використання всіх видів ресурсів. Особливого розвитку кластерні об'єднання набули в країнах Європейського Союзу та США. Дослідженню кластерів присвячено багато праць зарубіжних та вітчизняних вчених. Кластер можна розглядати як добровільне об'єднання підприємств, установ, організацій та окремих осіб з метою забезпечення високого рівня конкурентоспроможності та економічного зростання. Слід зауважити що ефективне функціонування кластерів не можливе без тісної співпраці з органами влади та науковими установами.

Особливої актуальності питання кластеризації економіки набуває на регіональному рівні. Кластерні об'єднання дають ряд переваг для економіки регіону:

- концентрування економічної діяльності за рахунок формування ланцюгів співпраці та формування нових ланцюгів доданої вартості [2, с. 12];
- підвищення ефективності використання наявних природних та людських ресурсів;

- використання потенціалу різних видів підприємств, установ та організацій;
- функціонування кластеру базується на основі довіри, прозорості, кооперації між учасниками об'єднання [1];
- доступ до інновацій та знань;
- розширення ринку, можливість учасникам кластеру проникати на нові сегменти ринку, зростання прибутків за рахунок масштабу [2, с. 12];
- підвищення ефективності обміну та використання маркетингової інформації між учасниками кластеру;
- інвестиційна привабливість кластеру в рази вища, ніж окремого підприємства;
- прискорення впровадження нових технологій;
- можливість швидшої адаптації до умов ринку та диверсифікації [3, с. 58];
- формування іміджевих переваг для економіки регіону;
- підвищує ефективність процесу реалізації продукції, що створюється учасниками кластеру;
- сприяє розвитку торгівельних відносин між іншими регіонами та країнами;
- покращення соціально-економічної ситуації в регіоні;
- можливість стратегічного планування розвитку економіки регіону;
- сприяє підвищенню конкурентоспроможності, за рахунок об'єднання зусиль для здійснення спільних розробок та формування колективної ефективності [2, с. 12];
- забезпечення економічного зростання та підвищення технологічного розвитку регіону [4, с. 254].

Кластерні об'єднання на регіональному рівні дають можливість зменшити витрати на організацію бізнесу, юридичний супровід, на інформаційне забезпечення роботи кластеру, на організацію роботи з партнерами (витрати на пошук постачальників, оформлення договорів, ведення переговорів) [1]. Кластери забезпечують підвищення ефективності співпраці між представниками бізнесових структур,

органами влади та місцевого самоврядування а також науковими та освітніми організаціями.

Кластерні об'єднання підвищують ефективність реалізації конкурентних переваг економіки регіону. Кластери дають змогу використовувати конкурентні переваги природно-ресурсного, трудоресурсного, територіального та кліматичного характеру для виробництва висококонкурентного продукту.

На сьогоднішній день в Україні функціонують 30 кластерів. Більшість кластерів них об'єднати припадають на сферу ІТ-технологій (31%), аграрну сферу – 16%, Деревообробну галузь та меблеву промисловість – 13%, енергетику – 10%. На такі галузі як аерокосмічна, індустрія моди та текстильна промисловість, машинобудування, логістика, поліграфія та видавнича справа в середньому припадають по 3% кластерів [2, с. 23].

За кількістю кластерів Україна посідає гідне місце серед країн Східної Європи: в Чехії функціонує – 74, Румунії – 51, Польщі – 40, Угорщині – 25, Словаччині – 11, Латвії – 15, Литві – 25 [2, с. 18–22]. Особливістю розвитку кластерів у європейських країнах є створення урядових програм підтримки кластерів. Нажаль, в нашій країні не існує організації, яка б представляла інтереси кластерів та не має державних кластерних програм.

Кластери є важливим чинником розвитку економіки регіону. Функціонування кластерних об'єднань в регіоні сприяє ефективному використанню наявних конкурентних переваг та формуванню перспективних, що забезпечить його конкурентоздатність на рівні країни та міжнародному рівні.

Література:

1. Кирилов Ю.Є. Кластери як інструмент підвищення конкурентоспроможності національної економіки в умовах глобалізації. *Ефективна економіка*. 2013. № 12. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2608>.
2. Національна програма кластерного розвитку до 2027: концепція, орієнтири розвитку, рекомендації. URL: <https://www.industry4ukraine.net/digest-5/#2>.

3. Орлова-Курилова О.В. Переваги та недоліки функціонування кластерів у сучасній економіці. *Проблеми системного підходу в економіці*. 2020. Випуск № 3(77)-1. С. 55–61.

4. Цалан М.І. Кластерна модель розвитку лісогосподарської діяльності в регіоні. *Modern Economics*. 2019. № 13. 253–258. URL: <https://modecon.mnau.edu.ua> | ISSN 2521-6392.